

Goran Aleksić
Zastupnik u Hrvatskome saboru

Udruga Franak

Zagreb, 25. veljače 2020.

EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI

EUROPSKOJ KOMISIJI

Na znanje:
HRVATSKA NARODNA BANKA

Predmet:

***Prijava nepoštena poslovanja osam hrvatskih banaka,
koje traje već 17 godina***

Poštovani,
javno je poznato da Europska središnja banka (ESB) ovih mjeseci provodi nadzor hrvatskih banaka.

Ovom prijavom Goran Aleksić, zastupnik u Hrvatskome saboru i Udruga Franak, udruga koja okuplja 32.000 oštećenika koji su ugovarali kredite s valutnom klauzulom CHF, prijavljuju osam hrvatskih banaka zbog nepoštena poslovanja koje traje još od 2003. godine, koje nije zaustavljeno, a koje je velikim dijelom kolektivno sudski utvrđeno.

Ujedno ovom prijavom obavještavamo i Europsku komisiju o agoniji hrvatskih potrošača koji su ugovarali potrošačke kredite u hrvatskim bankama prije 10. siječnja 2013. godine, s kojima su banke u pravilu ugovarale nepoštene kamatne stope koje se mijenjaju odlukama banaka, bez ugovorenih kamatnih egzaktnih tržišnih parametara. Pozivamo EU komisiju da učini sve što je u njezinoj nadležnosti u smjeru sprječavanja banaka u njihovu nepoštenu poslovanju na temelju ove naše prijave.

Procjenjujemo da su banke primjenom nepoštene kamate i nepoštene valutne klauzule CHF oštetile hrvatske potrošače za 20 do 25 milijardi kuna!

U skladu s time, pozivamo ESB da dodatno provede dubinski nadzor banaka zbog njihova nepoštovanja hrvatskog prava i prava EU, a činjenica jest da su banke u kolektivnom sudskom postupku poznatom kolokvijalno kao slučaj franak proglašene krivima jer su ugovarale u razdoblju 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008. u potrošačkim kreditima sljedeće nepoštene ugovorne odredbe:

1. Nepoštene i ništetne ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli švicarski franak.
2. Nepoštene i ništetne ugovorne odredbe o promjeni kamatne stope odlukom banke.

Na temelju pravomoćne sudske presude P-1401/12 Trgovačkog suda u Zagrebu (prilog 1) potrošači koji su obuhvaćeni kolektivnom presudom imaju pravo sudskim putem zatražiti restituciju, ali kolektivna sudska odluka odnosno presuda sadrži osim deklaratornoga dijela na temelju kojega potrošači imaju pravo tužiti banke, i izvršni dio koji glasi:

„10. Zabranjuje se tuženim bankama takvo ili slično ponašanje ubuduće.“

Nažalost, nakon što je u lipnju 2014. pravomoćno potvrđeno presudom Pž-7129/13 (prilog 2) da su banke ugovarale nepoštene kamatne stope niti jedna banka nije prestala primjenjivati nepoštenu kamatnu stopu te nakon što je u lipnju 2018. presudom Pž-6632/17 (prilog 3) potvrđena pravomoćnost presude za nepoštenost valutne klauzule CHF niti jedna banka nije prestala primjenjivati narasli tečaj u kreditima koji su još uvijek ostali u otplati s tom valutnom klauzulom, jer dio potrošača nije konvertirao svoje kredite iz CHF-a u EURO.

Osuđene banke su: Zagrebačka banka d.d.; Privredna banka Zagreb d.d.; Erste i Steiermarkische Bank d.d.; Raiffeisenbank Austria d.d.; Hypo Alpe Adria Bank d.d. (danas Addiko banka); OTP banka d.d.; Societe Generale Splitska banka d.d. (danas OTP banka); i Sberbank d.d. – u nastavku BANKE.

Kolektivna presuda postala je pravomoćna za nepoštene kamate 13. lipnja 2014. potvrdom na Visokom trgovačkom sudu presudom Pž-7129/13, osim za Sberbank, koja tada još nije osuđena pravomoćno.

Kolektivna presuda postala je pravomoćna za nepoštenu valutnu klauzulu CHF 14. lipnja 2018.. potvrdom na Visokom trgovačkom sudu presudom Pž-6632/17 za sve osuđene banke te je toga datuma postala pravomoćna i utvrđena nepoštena kamata za Sberbank.

BANKE su na temelju izvršnog dijela presude iz citirane točke 10. morale prekinuti nezakonito nepošteno ponašanje odnosno bile su obvezne učiniti sljedeće:

1. Nakon 13. lipnja 2014. u svim potrošačkim kreditima s valutnom klauzulom CHF u svim BANKAMA osim u Sberbank (koja je tek 2018. pravomoćno osuđena za kamate) morale su prestati u kreditima ugovorenim s nepoštenim kamatama primjenjivati kamate koje su bile veće od kamata po početnom otplatnom planu, jer je presuđeno da se BANKE ubuduće ne smiju samovoljno i nepošteno ponašati.
2. Nakon 14. lipnja 2018. morale su prestati primjenjivati valutnu klauzulu CHF u svim preostalim kreditima u kojima nije izvršena konverzija CHF u EURO te je osim toga Sberbank morala prestati primjenjivati i nepoštenu kamatnu stopu od toga datuma, jer je presuđeno da se BANKE ubuduće ne smiju tako niti slično ponašati.

Valja napomenuti i naglasiti to da su banke sve **do** 10. siječnja 2013. u svim potrošačkim kreditima, bez obzira na valutu, ugovarale nepoštene kamatne stope. Naime, **od** 10. siječnja 2013. Zakonom o potrošačkom kreditiranju decidirano je utvrđeno kako mora biti ugovorena kamatna stopa, s kakvim parametrima, pa su banke od tada počele ugovarati kamatne stope pravilno u novim ugovorima. Banke su opravdavale dotadašnje nepošteno ugovaranje kamatnih stopa prije 10. siječnja 2013. time što prije toga nije bilo točno određeno koji se parametri primjenjuju za promjenu kamatnih stopa, ali opravdanje banaka u stvari je jedna velika **LAŽ**. Odredbama Zakona o obveznim odnosima, nevezano za zaštitu potrošača, i prije je bilo propisano da ugovorna činidba mora biti određena ili odrediva (članci 269. do 272. Zakona o obveznim odnosima) u svakome ugovoru, pa i onome između pravnih osoba. Određena činidba jest ugovorena fiksna kamatna stopa, a odrediva činidba jest ugovorena promjena kamatne stope na temelju tržišnih parametara koji moraju biti ugovorom ugovoreni i ne smiju biti ovisni o volji banke. Budući da su banke upravo htjele sebi omogućiti promjenu kamata onako kako njima odgovara, umjesto tržišnih parametara sve do 10. siječnja 2013. banke su u svim potrošačkim kreditima ugovarale nepoštenu promjenjivu kamatnu stopu, koju su onda korigirale naviše bez utjecaja tržišta, isključivo onako kako je to njima u određenom periodu odgovaralo.

U međuvremenu, BANKE su pozivajući se upravo na izmjene Zakona o potrošačkom kreditiranju tijekom 2013. samovoljno, jednostrano i bez ugovaranja utvrdile parametre za promjenu kamatne stope u kreditima ugovorenim prije 10. siječnja 2013. i tvrdile su da su time izvršile zakonsku obvezu da promjenjive kamatne stope budu izražene u tržišnim parametrima.

No, BANKE te parametre **nisu i ugovorile u već ugovorenim postojećim kreditima**, pa stoga takvo postupanje nije bilo zakonito, nego je ponovno bilo nepošteno, posebice ako se uzme u obzir da su kod utvrđivanja parametara BANKE primijenile tržišne uvjete iz 2013. godine kada su promjenjivi parametri koji su bili niski uzrokovali velike fiksne marže, a nisu u skladu s obveznim pravom uzele u obzir tržišne uvjete na početku ugovornog odnosa iz 2003. do 2008. kada su promjenjivi parametri bili visoki, pa bi uslijed toga fiksne kamatne marže bile niske i kretale bi se između 1 i 2 postotna boda. Da su BANKE takvim samovoljnim činom postupile nezakonito potvrđeno je revizijom na Vrhovnome sudu RH Rev-1172/18 (prilog 4).

Moramo napomenuti da su BANKE iste takve nepoštene kamatne stope ugovarale i u euro, i u kuskim kreditima, mada ti krediti nisu dio pravomoćne sudske presude. **Naglašavamo**, BANKE su **u SVIM** potrošačkim kreditima ugovorenim prije 10. siječnja 2013. bez obzira na valutnu klauzulu primjenjivale promjenjive kamatne stope koje su ugovorene tako da se mijenjaju odlukama banaka, a ne na temelju egzaktnih tržišnih parametara, a takav način ugovaranja kamata zabranjen je Zakonom o obveznim odnosima te ne vrijedi čak i ako ga banka ugovori s bankom, a kamoli ako tako ugovori kamatu s potrošačima.

Pretpostavljamo da su nepoštene kamatne stope BANKE ugovorile u ukupno preko 300.000 kredita, od čega ih je 125.000 bilo s valutnom klauzulom CHF, dok su ostali krediti ugovoreni s valutnom klauzulom EURO ili bez valutne klauzule.

Molimo i predložimo ESB-u da dodatnim nadzorom utvrdi i naloži:

- 1. Da utvrdi kako BANKE nisu nakon pravomoćnosti kolektivne presude prestale s nepoštenim postupanjem, jer nisu prekinule s primjenom nepoštenih kamata i nepoštene valutne klauzule CHF u preostalim nekonvertiranim CHF kreditima.**
- 2. Da utvrdi kako BANKE nisu prije 10. siječnja 2013. postupale u skladu s hrvatskim pravom, i s pravom EU, jer su ugovarale u svim potrošačkim kreditima, bez obzira na valutu kredita promjenjivu kamatnu stopu na neodrediv način u potrošačkim kreditima, na način da se kamatna stopa mijenja odlukom banke bez ugovorenih tržišnih parametara.**
- 3. Da naloži BANKAMA prestanak primjene realnog tečaja CHF u preostalim neotplaćenim nekonvertiranim CHF kreditima te da se u nastavku otplate primjenjuje početni tečaj po kojemu je kredit isplaćen.**
- 4. Da naloži BANKAMA prestanak primjene nepoštenih kamatnih stopa u kreditima u kojima nikada nisu ugovorile fiksni i promjenjivi dio kamatne stope.**
- 5. Da naloži BANKAMA predlaganje nagodbi za restituciju oštećenim potrošačima na temelju kolektivne sudske presude u slučaju franak.**
- 6. Da utvrdi sankcije za opisana nezakonita postupanja banaka.**

Osim svega navedenoga, banke su kršile pravo potrošača, ali i pravnih osoba, čak i u onim rijetkim ugovorima u kojima je kamatna stopa bila ugovorena na pravilan način. Naime, zbog visokih vrijednosti Euribora i Libora 2003. do 2008. ugovorene fiksne marže bile su relativno niske, 1, 2 ili 3 postotna boda, dok su ukupne kamatne stope na početku onda iznosile od 4% do 7%.

Kada su Euribor i Libor drastično pali, u kreditima s pravilno ugovorenim kamatnim stopama trebale su pasti i kamatne stope na iznose 1% do 4%, jer su vrijednosti Euribora i Libora bile blizu 0%, a čak neko vrijeme i u minusu. No, to se nije dogodilo. Zbog toga, dodatno dostavljamo i tri pravomoćna utvrđenja (prilozi 5 do 7) za kredite u kojima su kamatne stope ugovorene pravilno, s parametrima, ali banke osuđene po tim presudama nisu tijekom otplate primijenile ugovorene parametre, jer im nije odgovarao pad vrijednosti ugovorenih promjenjivih parametara. Molimo stoga da se obavi nadzor i po tome pitanju, i da se utvrdi jesu li banke u ugovorima bez obzira radi li se o potrošačkim ugovorima ili ugovorima s pravnim osobama, primjenjivale ugovorene parametre u kreditima koji su ugovoreni u razdoblju 2003. do 2010. godina, a to je razdoblje kada su promjenjivi parametri Euribor i Libor bili visoki, pa su stoga fiksne kamatne marže bile niske.

Naglašavamo da se banke „majke“ nigdje nisu tako ponašale kao BANKE „kćeri“, i da su takvo kriminalno ponašanje vezano za kamatne stope BANKE primijenile samo u Republici Hrvatskoj, dok zapadno od Hrvatske to nigdje nisu činile. Smatramo da je u tome i velika odgovornost HNB-a zbog nečinjenja i gledanja bankama kroz prste, ali ipak su glavni krivci BANKE koje su znale kako moraju postupati, ali su nažalost postupale onako kako im je odgovaralo u cilju ogromna profita, koji je u odnosu na uloženi kapital za 100% do 200% veći u Hrvatskoj nego u razvijenim zemljama EU-a. **Valja napomenuti da je kapital banaka od 2003. do 2019. narastao sa 17 milijardi kuna na 59 milijardi kuna, dakle 250%, dok je njihova likvidnost narasla sa 10 milijardi kuna na 44 milijarde kuna (340%). Velikim dijelom se to temelji na nepoštenu poslovanju u odnosu na potrošače, ali dijelom i na pravne osobe!**

Dodatno podsjećamo na nedavnu aferu vezanu za Raiffeisenbank Austria d.d. koja je pokušala raditi pritisak na hrvatske sudove putem PR agencije, zbog čega je RBA tražila adekvatnu ponudu PR pritiska na sudove, o čemu je pisao portal Indeks.hr, link:

<https://www.istrage.hr/clanak/rba-banka-natjecajem-trazila-agenciju-koja-ce-vrsiti-pritisak-na-ustavni-sud/2147806?fbclid=IwAR1lp1Cajq2laJHMREHR1fRiylDJCsIATmPDYYck10uoVDqCy0Cy7Cmivc>

Zbog te afere predsjednik Uprave RBA banke dao je ostavku. Molimo da se i ta afera uzme u obzir kod nadzora.

Molimo da nas svakako obavijestite hoćete li pokrenuti nadzor i hoćete li poduzeti mjere koji tražimo od vas, a mi smo na raspolaganju za dodatne tvrdnje oko nezakonita, čak bismo se usudili reći kriminalnog ponašanja BANAKA na granici lihvarjenja u Republici Hrvatskoj.

Osim toga, molimo vas da nas obavijestite koje ćete radnje poduzeti povodom sumnje da su banke u Hrvatskoj možda upletene i u neke druge nezakonite i nečasne radnje, kao što bi bilo pranje novca za određene „poduzetnike“ ili grupacije. Naime, posljednje medijske informacije govore o slučaju pranja novca koji se dogodio u Zagrebačkoj banci, zbog čega je navodno ostavku dao predsjednik Uprave te banke Živaljić, a upravo ovih dana kada se pripremala ova prijava ostavke su dala još dvojica članova Uprave Zagrebačke banke. Moguće je da je pranja novca bilo i u drugim bankama, a ne samo u Zagrebačkoj banci, pa očekujemo da ESB pojačanim nadzorom utvrdi činjenice. **Neprihvatljivo je da Republika Hrvatska uđe u euro zonu prije nego banke očiste svoje poslovanje od nepoštenih radnji!**

Nevjerojatno je da u Europskoj uniji postoji članica kao što je Republika Hrvatska u kojoj su banke radile što hoće, kada hoće i kako hoće, a sve na štetu hrvatskih građanki i građana, prije svega na štetu potrošača, ali i na štetu pravnih osoba kojima su također nanijele popriličnu štetu nepoštovanjem ugovorenih odredaba o promjeni kamatnih stopa. Time su banke nanijele štetu i kompletnom hrvatskom gospodarstvu koje zbog toga trpi manji BDP za cca. 20 milijardi kuna unazad 10 godina uslijed manje kupovne moći trećine stanovništva (najmanje 300.000 obitelji).

Nevjerojatna je činjenica da nekoliko banaka osuđenih u kolektivnom slučaju franak u Republici Hrvatskoj vodi arbitražni postupak u Washingtonu protiv Republike Hrvatske zbog navodne štete u konverziji CHF kredita u EURO kredite. Ta arbitraža po pravu EU nije dopuštena, što je već utvrdio Sud EU za jedan drugi slučaj arbitraže među članicama EU, jer su odredbe iz bilateralnih sporazuma između članica EU koje se tiču mogućnosti arbitraže suprotne pravu EU. Pozivamo ESB da i u tome smislu preporuči bankama da odustanu od arbitraže, jer jedino mjesto na kojemu BANKE mogu i imaju pravo tražiti pravnu zaštitu jesu sudovi na području EU-a.

Naglašavamo da konverzijom BANKE nisu pretrpjele nikakvu štetu, nego su dapače i dalje dužne vratiti oštećenim potrošačima preplaćene anuitete zbog primjene nepoštene kamate i nepoštene valutne klauzule CHF.

Na našu sreću, sudska vlast u Republici Hrvatskoj rekla je potpuno jasno i nedvojbeno **NE** takvu ponašanje, a presude u RH utemeljene su osim na hrvatskome pravu i na presudama Suda EU. Sud EU kao vrhovno sudsko tijelo EU-a svakako je uvelike doprinio potpunom raskrinkavanju nečasna, nepoštena i nesavjesna poslovanja hrvatskih banaka, a od ESB-a očekujem da kao vrhovno EU nadzorno tijelo za banke zabrani sve radnje koje i dalje traju u bankarskom poslovanju, da naloži potrebne mjere te da odredi i sankcije za takvo ponašanje.

Goran Aleksić je BANKE i osobno kazneno prijavio Državnom odvjetništvu RH (DORH), pa očekujemo i od DORH-a kvalitetan kazneni progon BANAKA.

Hrvatska narodna banka u svemu tome ima vrlo pasivnu ulogu, pa očekujemo da i Hrvatskoj narodnoj banci naložite aktivno sudjelovanje u provođenju potrebnih mjera za potpuno ukidanje nepoštena poslovanja hrvatskih banaka te za omogućavanje izvansudskih nagodbi radi obeštećenja oštećenih potrošača u slučaju franak.

Molimo Europsku središnju banku da nas što prije obavijesti o svojem postupanju i svojim namjerama za postupanje u vezi s prijavom.

Molimo EU komisiju da nas također obavijesti o svojem postupanju.

Srdačan pozdrav!

Goran Aleksić

Voditeljica ureda Udruge Franak, Sandra Žiga